

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos

VARATIEOHJE

Versio 1.0 (08.10.2024)

Ohjeen laatija: SKa
Ohjeen hyväksyntä 08.10.2024
Jarkko Heikkinen, paloinsinööri

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	4
2 Yleistä	5
3 Varatieikkuna	6
4 Varatie pientaloissa.....	7
5 Varatie yli 2-kerroksisissa kerrostaloissa.....	8
6 Lähteet.....	9

1 Johdanto

Pelastuslain 9 §:n mukaisesti rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin. Lisäksi on huolehdittava siitä, että pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista ja, että pelastushenkilökunnan turvallisuus on otettu huomioon.

Tähän ohjeeseen on koottu varateitä koskevia rakentamismääräyksiä ja -ohjeita. Tätä ohjetta varapoistumisjärjestelyistä sovelletaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen antamissa rakennuslupalausunnoissa. Ohjeen linjaukset koskevat tapauksia, joissa poistumisalueen käyttötarkoituksena on asunto tai, korkeudesta riippuen, pienehkö työpaikka-, tuotanto- tai varastotila, jonka poistumisalueen koko on alle 300 m².

Varatiellä tarkoitetaan uloskäytävää vaikeampikulkuisempaa reittiä, jota pitkin on mahdollisuus päästä turvaan palolta (YMa 848/2017 § 2).

Uloskäytävällä tarkoitetaan poistumisalueelta suoraan ulos johtavaa ovea tai sen ulkopuolella olevaa tilaa, jonka kautta turvallinen poistuminen on palon sattuessa mahdollista maan pinnalle tai muulle turvalliselle paikalle (YMa 848/2017 § 2).

Poistumisalueella tarkoitetaan poistumisen järjestämisen kannalta yhtenäistä ja tarkoituksenmukaista rakennuksen osaa (YMa 848/2017 § 2).

Asunnoissa ja muissa lasten käyttämissä tiloissa ikkunoihin ja muihin aukkoihin, joissa voi olla putoamisen vaara, on oltava rajoittimet, jotka sallivat enintään 100 millimetrin helppokäyttöisen avautuman. Varatienä käytettävän ikkunan rajoittimen on kuitenkin oltava aikuisen helposti vapautettavissa (YMa 1007/2017 § 15).

Ohjeet perustuvat pelastuslakiin (379/2011), ympäristöministeriön asetukseen rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017), ympäristöministeriön asetukseen rakennusten paloturvallisuudesta annetun asetuksen ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta (927/2020), ympäristöministeriön asetukseen rakennusten käyttöturvallisuudesta (1007/2017) ja valtioneuvoston asetukseen rakennusten esteettömyydestä (241/2017). Lisäksi lähteenä on käytetty seuraavia oppaita:

- RIL 195-1-2018 Rakenteellinen paloturvallisuus
- Pientalon palokortti 117 b 01 ja
- Ympäristöopas 39 Rakenteellinen paloturvallisuus ja paloturvallisuus korjausrakentamisessa.

2 Yleistä

Perusvaatimuksena on kaksi toisistaan riippumatonta, erillistä ja tarkoitukseen sopivaa uloskäytävää. Uloskäytävien sijoittelussa erillisillä uloskäytävillä tarkoitetaan sitä, että uloskäytäviin johtavat ovet ovat riittävällä etäisyydellä toisistaan niin, että pääsyn niihin ei voida yleensä olettaa estyvän samanaikaisesti. Jos rakennus on varustettu varatiellä tai tarkoitukseen sopivalla automaattisella sammutuslaitteistolla, sallitaan yhden uloskäytävän vaihtoehto, kun käyttötarkoitus on asunto tai, korkeudesta riippuen, pienehkö työpaikka- tuotanto- tai varastotila, jonka poistumisalueen koko ei ylitä 300 m².

Taulukko 11. Uloskäytävien vähimmäislukumäärä ja uloskäytävän tyyppi

Ylimmän kerroksen lattian etäisyys sitä palvelevan porrashuoneen sisäänkäyntitasosta (m)	Poistumisalueen käyttötarkoitus	Uloskäytävien lukumäärä, vähintään		
		Osastoitu tai käynti turvaliselle paikalle ¹⁾	Palolta suo- jattu	Palolta ja savulta suo- jattu
Enintään 24 ²⁾	Yleensä - asunto, alle 300 m ² :n työpaikkatila tai alle 300 m ² :n tuotanto- tai varastotila - asunto, alle 300 m ² :n työpaikkatila tai alle 300 m ² :n tuotanto- tai varastotila	2 1 v	1 *	
Yli 24 ja enintään 38	Yleensä - asunto tai alle 300 m ² :n työpaikkatila		2 1 *	
Yli 38 ja enintään 52	Yleensä - asunto tai alle 300 m ² :n työpaikkatila		2	1 *
Yli 52	Yleensä		1 *	1 *
¹⁾ Turvallisella paikalla tarkoitetaan käyntiä suoraan ulos tai muulle turvalliselle paikalle. ²⁾ P3-paloluokan rakennuksessa sijaitsevan asunnon ensimmäisen kerroksen lattiatason ja sen yläpuolella olevan ylimmän lattiatason, johon on sijoitettu rakennuksen pääkäyttötarkoituksen mukaisia tai muita asumista palvelevia välttämättömiä tiloja, välinen etäisyys voi olla enintään 4,5 metriä. Kultakin erilliseltä lattiatasolta on oltava vähintään yksi tarkoitukseen sopiva varatie. v Poistumisalueelta on oltava vähintään yksi tarkoitukseen sopiva varatie. * Rakennus on varustettu tarkoitukseen sopivalla automaattisella sammutuslaitteistolla.				

Kuva 1 Uloskäytävät (YM asetuksen 927/2020 taulukko 11)

Yhtä uloskäytävää voidaan pitää riittävänä, jos tästä ei ole vaaraa henkilöturvallisuudelle, myös rakennuksen **ensimmäisessä kerroksessa** sijaitsevassa pienessä kokoontumis- ja liiketilassa tai majoitukseen käytettävässä pienessä huoneistossa, jonka uloskäytävänä on suoraan ulos johtava ovi ja enintään kymmenelle hoidettavalle tarkoitettussa hoitolaitoksessa.

Kokoontumis- ja liiketilojen osalta yhtä uloskäytävää voidaan pitää riittävänä esimerkiksi pienessä kahvilassa, kioskissa tai pienmyymälässä. Poistumisalueilta tulee yleensä olla varatie (poikkeuksia voivat olla kioskit yms. hyvin pienet tilat).

Taulukko PM 1. Varatiejärjestelyt.

Paloluokka	Ylimmän kerroksen lattian etäisyys sitä palvelevan porras-huoneen sisäänkäyntitasosta tai kerrosluku enintään	Pudottautumiskorkeus maahan tai turvalliselle paikalle ¹	Varatiejärjestelyt
P1, P2, P3		enintään 3,5 m	-
P2, P3	2 krs.	yli 3,5 m	kiinteät tikkaat
P2	4 krs. ²⁾	yli 3,5 m	tarkoitukseen sopiva kiinteä porras
P1, P2	24 m		palokunnan toimenpiteet; käynti viereisen palo-osaston parvekkeelle; käynti alapuolisen palo-osaston parvekkeelle tai tarkoitukseen sopiva kiinteä porras
²⁾ koskee yli 2-kerroksista P2-paloluokan asuinrakennusta, jonka kaikki kerrokset kuuluvat asunnoittain samaan huoneistoon ja rakennuksen korkeus on enintään 14 metriä			

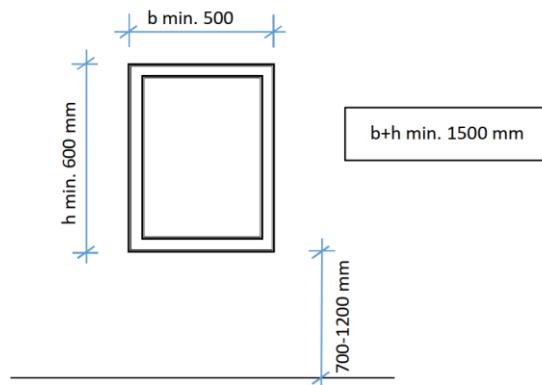
Pientalossa kellari, kerrokset ja ullakko ovat erillisiä poistumisalueita. Jokaiselta poistumisalueelta tulee olla kaksi toisistaan riippumatonta uloskäytävää tai uloskäytävä ja varatie tai sisäinen porras toiselle poistumisalueelle ja varatie.

Varatienä voidaan pitää ulos johtavaa ovea tai kiintopainikkein varustettua ikkunaa, jonka kautta pelastautuminen on mahdollista suoraan maan pinnalle tai parvekkeen, portaiden/tikkaiden tai muiden sopivien rakenteiden kautta turvalliselle paikalle. Ikkunan tulee täyttää varatieikkunan vaatimukset.

Varatienä käytettävän oven kohdalla tulee huomioida esteettömyys Valtioneuvoston asetukseen 241/2017 mukaisesti.

3 Varatieikkuna

Varatieikkunan vapaan aukon korkeuden tulee olla vähintään 600 mm ja leveyden vähintään 500 mm siten, että leveyden ja korkeuden summa on vähintään 1 500 mm (YMa 1007/2017 § 15). Jos käytetään pystyikkunaa, on avatun ikkunan aukon oltava vähintään 500 mm leveä. Pientalon palokortin ja myös Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tulkin mukaan **6 M x 12 M** (moduulimitat) ikkunaa saa käyttää varatieikkunana, vaikka sen leveys avattuna jää hieman alle vaaditun (5,5 M levyistä ikkunaa ei hyväksytä). Vaakaikkunaa käytettäessä avatun ikkunan korkeuden on oltava vähintään 600 mm. Vaakaikkunan kohdalla vastaavasti 11 M x 7 M ikkunan käyttö on sallittu. Leveämpää ikkunaa kuin 12 M ei saa käyttää varatieikkunana, koska siinä karmeihin tulee myös vaakapuitteisiin lukot.

Kuva 3 Varatieikkunan mitoitus

Varatieikkunan alareuna ei saa olla alle 700 mm lattiapinnasta, mikäli ikkunan takana on putoamisvaara. Ikkunan alareunan **suositeltava korkeus lattiasta on 800 – 1 000 mm**. Mikäli varatienä käytettävän ikkunan alareunan etäisyys lattiasta on yli 1200 mm, sen käyttö tulee varmistaa sisäpuolisilla rakenteilla, joiden avulla poistuminen on mahdollista.

Varatieikkunan kaikkien osien on oltava avattavissa kiintopainikkeilla. Kiintopainike tulee olla jokaisen lukon kohdalla ja niitä saa olla vain ikkunan yhdellä sivulla. Varatieikkunan aukipitorajoittimen tulee olla turvallinen normaalikäytössä, mutta helposti hätätilanteessa aukaistavissa. Ikkunan yläreunassa ei tule olla lukittavaa aukipitolaitteen osaa.

Osastoivassa seinässä olevaa ikkunaa ei tulisi ensisijaisesti järjestää varatieikkunaksi. Mikäli muuta vaihtoehtoa ei ole, nyky määräykset kuitenkin sallivat palonkestävässä seinässä olevan varatieikkunan. Tällöin ikkunan tulee olla itsestään salpautuva ja sulkeutuva eikä sitä ei tule käyttää tuuletusikkunana, avaaminen on sallittua vain hätätilanteessa tai esim. pesua varten. Ikkunaan tulee lisätä tarra ”Varatieikkuna. Saa avata vain hätätilanteessa tai huoltotöitä varten”. TOPTEN-rakennusvalvontojen Pientalon palokortin ohjeistuksen mukaan palonkestävässä seinässä, jonka osastoivuusvaatimus on enintään EI 30, olevalta ikkunalta ei edellytetä palonkestävyyttä, jos sen vapaan aukon korkeuden ja leveyden summa on enintään 1600 mm ja aukon etäisyys vastakkaisesta vesikatteeseen saakka osastoidusta rakennuksesta on vähintään 4,0 metriä.

4 Varatie pientaloissa

Tässä kappaleessa käsitellään varateitä P3- ja P2-paloluokan enintään 2-kerroksisissa rakennuksissa sekä P2-paloluokan 3-4 -kerroksisissa asuinrakennuksissa, jonka kaikki kerrokset kuuluvat asunnoittain samaan huoneistoon, ja rakennuksen korkeus on enintään 14 metriä.

Varatie pientalossa voidaan järjestää tekemällä **ovi suoraan ulos tai parvekkeelle** tai **varatieikkuna** ja tarvittaessa sen ulkopuolella järjestely, jonka avulla pääsee alle maksimipudottautumiskorkeuden 3,5 m. Pudottautumiskohta on suunniteltava siten, että siihen voi turvallisesti pudottautua.

Tämä ohje koskee myös parvellisia loma-asuntoja. Ohje ei koske vuokrattavia majoitushuoneistoja.

Jos parveke toimii varatienä ja poistuminen tapahtuu kaiteen yli, tulee kaiteen ulkopuolella olla seisomismahdollisuus. Pudottautumiskorkeus lasketaan tältä seisomispaikalta. Mikäli parvekkeella on umpikaide tai seisomismahdollisuutta ei muuten ole, lasketaan pudottautumiskorkeus kaiteen päältä.

Jos **2-kerroksisen** P3- tai P2-paloluokan rakennuksen varatienä käytettävältä parvekkeelta tai ikkunalta pudottautumiskorkeus on yli 3,5 m, pääsy turvaan on varmistettava **kiinteillä tikkailla**. Jos **3-4 -kerroksisen asuinrakennuksen** varatienä käytettävältä parvekkeelta tai ikkunalta pudottautumiskorkeus on yli 3,5 m, pääsy turvaan on varmistettava **kiinteällä portaalla**.

Tulipalotilanteessa useampikerroksisessa asuinrakennuksessa kerrosten välinen avoin aulatilat täyttyy ensimmäisenä savusta eikä aulaa voida käyttää poistumiseen. **Pelastautumisen helpottamiseksi suositellaan varatien järjestämistä ylemmän/ylempien kerrosten jokaisesta makuuhuoneesta.** Ovea tai kiinteillä avauspainikkeilla varustettua avattavaa ikkunaa suositellaan varatieksi myös maan tasolla olevan kerroksen **kaikista makuuhuoneista** palotilanteessa pelastautumisen helpottamiseksi (OTKES suositus 2017).

5 Varatie yli 2-kerroksisissa kerrostaloissa

Tässä kappaleessa käsitellään varateita P1- ja P2-paloluokan kerrostaloissa, joissa ylimmän lattian korkeus on enintään 24 metriä. Varatie voidaan YM asetuksen 848/2017 mukaan järjestää käynnillä alapuolisen tai viereisen palo-osaston parvekkeelle, tarkoitukseen sopivalla kiinteällä portaalla tai palokunnan toimenpitein.

Kerrostaloasunnoissa suositellaan ensisijaisesti omatoimista pelastautumista. Mikäli suunnitellun varatien käyttö edellyttää palokunnan toimenpiteitä, tulee sen järjestämisestä kuulla paikallista pelastusviranomaista. Poistumista ei tulisi suunnitella pelastuslaitoksen varaan. Uusissa rakennuskohteissa on rakenteellisin ratkaisuin huolehdittava, että kaikista asunnoista on varatie, jota asukas pystyy käyttämään ilman pelastuslaitoksen apua.

Poistuminen voidaan järjestää tarkoitukseen sopivan kiinteän portaan tai parvekelaattoihin tehtävien pelastusluukkujen kautta. Luukut tulee tehdä maan tasalle asti ja niiden tulee olla osastoivia (EI30), helposti avattava ja luukun vapaan aukon on oltava vähintään 600 x 600 millimetriä. **Pelastusluukun tulee olla turvallinen käyttää.** Luukkuja ei saa sijoittaa samaan linjaan kerroksittain. Jos parvekeluukkujen päälle asennetaan parvekemattoja tai -ralleja, niihin on tehtävä aukot / leikkaukset luukkujen kohdalle ja luukkujen sijainnit on merkittävä näkyvästi.

6 Lähteet

Pelastuslaki 379/2011
YM asetus 848/2017 + perustelumuistio
YM asetus 927/2020 + perustelumuistio
YM asetus 1007/2017
VN asetus 241/2017
RIL 195-1-2018
Pientalon palokortti 117 b 01
Ympäristöopas 39